

65
LT

FACTS

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

ISSN 1725-7042

Jūs turite teisę į saugą ir sveiką darbą – patarimai jaunimui

Jei patyrėte nelaimingą atsitikimą arba pakenkėte savo sveikatai darbe, su pasekmėmis jums gali tekti gyventi visą likusį gyvenimą, ir tai yra ne juokai. Šiame informaciniame biuletenyje pateikiama informacija apie jūsų teises ir pareigas. Atskirame informaciniame biuletenyje nurodyti pavojai, kurių turėtumėte saugotis.

Kodėl visa tai svarbu?

Europos statistikos duomenimis, 18–24 metų amžiaus jaunuoliai darbe susižeidžia 50 proc. dažniau negu bet kurios kitos amžiaus grupės darbuotojai. Kiekvienais metais šimtai tūkstančių jaunuolių Europoje kenčia nuo susižeidimų arba sveikatos sutrikimų darbe. Tragiška, kad kai kurie iš jų žūsta, o keletas netgi neišgyvena pirmąją savo darbo dieną. Kai kurios su darbu susijusios ligos, kaip antai vėžys, nugaros skausmai arba klausos pažeidimai, vystosi lėtai per ilgą laiką. Daugelio šių tragedijų būtų galima išvengti.

Kaip pradedančiam dirbti jaunam asmeniui, jums iškyla didesnė rizika, nes jūs fiziniu arba psichiniu požiūriu dar nesate visiškai subrendęs. Jei jums dar nėra 18 metų, įstatymai jums draudžia atlikti kai kuriuos pavojingus ir kenksmingus darbus.

Be to, jei darbas yra nežinomas ir nepažįstama darbo vieta, jums trūksta darbo patirties ir supratimo apie darbo vietoje sveikatai bei saugai galintį grėsti pavojų, apie tai, ką dėl to turi daryti darbdavys ir jūs. Kad galėtumėte suvokti potencialius pavojus ir dirbti saugiai, reikalingas ne tik blaivus mąstymas, bet ir stebėjimas, apmokymas bei patirtis. Jūs turite teisę užduoti klausimus dėl jūsų nuomone, nesaugių dalykų, tačiau galimas daiktas, kad nedrįstate apie tai kalbėti atvirai arba toliau dirbate, kadangi norite savo darbdaviui ir darbo draugams įrodyti, jog esate puikus darbuotojas ir nieko nebijote.

Ar tai tik statistika?

Per mokslo metų atostogas duonos kepykloje dirbanti 17-metė kepimo įrengime neteko dalies piršto. Kai įrengimas įtraukė ranką, ji buvo išdirbusi vos valandą. Buvo pranešta apie sugedusį saugos įtaisą, tačiau jį taisyti nebuvo planuojama. Mergina nebuvo tinkamai apmokyta naudotis įrengimu, o už ją atsakingas asmuo nežinojo, kad ji naudojosi šiuo įrengimu.

18-metis darbuotojas mirė statybvietyje, sužeistas 750 kg sveriančio krovinio, kuris nuo keliamojo krano ant jo nukrito iš 5 metrų aukščio. Jauniems darbuotojams buvo netinkamai paskirstytas darbas arba jie buvo netinkamai apmokyti ir įmonė atsainiai vykdė būtinuosius saugos reikalavimus.

Svarbus dalykas

Darbuotojų sauga ir sveikata nėra tik kvailų ir nuobodžių taisyklių rinkinys. Tai užtikrina jūsų saugą ir sveikatą šiandien ir siekia apsaugoti jūsų sveikatą ateityje, kad galėtumėte visapusiškai džiaugtis gyvenimu. Jūs neturite rizikuoti darbe ir sugriauti savo gyvenimą.

Be to, būdamas saugus pats, privalote žinoti, kaip reikia dirbti, kad nekeltumėte pavojaus kolegoms. Pagalvokite, kaip jaustumėtės, jei kažkas baisaus atsitiktų jūsų darbo kolegai dėl to, ką padarėte, net jei tai būtų ir ne jūsų kaltė.

Todėl turite turėti supratimą apie darbuotojų saugą ir sveikatą, suprasti, ką turi daryti darbdavys, kad jus apsaugotų, kaip privalote elgtis jūs pats ir kokios yra jūsų teisės.

Darbdavys yra atsakingas už jūsų saugą

Kiekvienas darbdavys yra teisiškai ir moraliai įpareigotas jus apsaugoti. Jie privalo nustatyti, kas darbo vietoje kelia pavojų sveikatai ir saugai, įvertinti riziką ir imtis prevencinių priemonių. Pavojus yra tai, kas gali sutrikdyti sveikatą arba sužeisti. Rizika yra tikimybė, kad tai gali atsitikti. Daug nelaimingų atsitikimų įvyksta dėl to, kad tinkamai neįvertinama rizika arba nesiimama rizikos mažinimo priemonių. Problemų kelia triukšmas, darbas su cheminėmis medžiagomis, svorio kėlimas, besipainiojantys kabeliai, sėdėjimas prie kompiuterio visą dieną ir net vadovų arba bendradarbių bauginimai. Darbdaviai privalo suteikti specialią apsaugą toms darbuotojų grupėms, kurioms ypač

gresia pavojus, įskaitant jaunuolius. Pavyzdžiui, jie turi jums skirti darbą, kurį sugebate atlikti, ir pasirūpinti, kad jūsų darbas būtų tinkamai prižiūrimas.

Papildoma apsauga, jei jums mažiau nei 18 metų

Jei jums mažiau negu 18 metų, tai yra taikomi specialūs reikalavimai. Konkrečiai jūs negalite dirbti darbo:

- kuris viršija jūsų fizinius arba psichologinius sugebėjimus;
- kurio metu jus veikia toksinės medžiagos;
- kurio metu jus veikia kenksminga radiacija;
- kurio metu sveikatai pavojų kelia nepaprastai aukšta temperatūra, triukšmas arba vibracija;
- kurį atlikdami dėl patirties arba apmokymo ar dėmesio saugai stokos galėtumėte patirti nelaimingą atsitikimą.

Nebent: jūs esate baigęs privalomąjį mokslą, turite būtiną profesinį pasirengimą, jus prižiūri kompetentingas asmuo, ir jūsų darbdavys gali garantuoti tinkamą apsaugą.

Informaciniame biuletenyje „Jaunų darbuotojų apsauga darbo vietose“ pateikiama išsamesnė informacija apie užduočių, amžiaus ir darbo valandų apribojimus ir apie griežtus darbo per trumpąsias atostogas ir po pamokų apribojimus, jei jūs esate mokyklinio amžiaus ir jums leista dirbti. Jei norite daugiau sužinoti apie konkrečius reikalavimus, susipažinkite su nacionaliniais įstatymais.

Susipažinkite su savo teisėmis

Jūs turite teisę:

- žinoti, kokie pavojai gresia jūsų darbo vietoje, ką turite daryti, kad būtumėte saugus, ir kokių veiksmų imtis, atsitikus nelaimingam atsitikimui arba avarijai;
- gauti nemokamą informaciją, instruktažą ir apmokymą visais su jūsų konkrečiu darbu susijusiais klausimais;
- nemokamai gauti visas būtinąsias apsaugos priemones;
- klausinėti, pranešti apie bet kokias nesaugias darbo sąlygas ar praktiką ir gauti darbdavio konsultacijas saugos klausimais.

Jei turite abejonių dėl bet kokių jūsų darbo ir to, ko jūsų prašoma daryti, aspektų saugumo, jūs turite teisę ir privalote apie tai pranešti jus prižiūrinčiam darbuotojui. Galiausiai turite teisę atsisakyti atlikti nesaugų darbą. Jūs neprivalote atlikti kokio nors pavojingo darbo tik dėl to, kad taip liepia daryti jūsų vadovas, arba dėl to, kad taip daro visi.

Išmokite elgtis atsakingai

Sauga yra ne tik jūsų darbdavio reikalas, ir darbas yra ne žaidimas. Teisiškai jūs privalote pasirūpinti savimi ir kitais bei bendradarbiauti su savo darbdaviu sveikatos ir saugos klausimais. Jūs, pavyzdžiui, privalote:

- laikytis visų saugos taisyklių, nurodymų ir mokymų, tarp jų: kaip naudotis įranga ir mechanizmais, saugos įtaisais arba asmeninėmis apsaugos priemonėmis, kaip antai pirštinėmis arba kaukėmis ir pan., ir
- pranešti apie visus sveikatai ir saugai gresiančius pavojus jus prižiūrinčiam asmeniui.

Prašykite pagalbos

- Pasikalbėkite su savo vadovu apie problemą;
- kalbėkitės su atstovu, atsakingu už darbuotojų saugą, arba profesinės sąjungos (jei tokia yra) atstovu;
- jei yra gydytojas, medicinos sesuo ar darbo medicinos tarnyba – pasikalbėkite su jais; lankydamiesi pas savo šeimos gydytoją, kai turite nusiskundimų sveikata, pasakykite jiems, kokį darbą dirbate;
- pasikalbėkite su tėvais;
- kalbėkitės su mokytojais, jei dar mokotės, arba informuokite asmenis, jums suradusius darbą;
- pasikalbėkite su bet koku suaugusiuoju, kuriuo pasitikite;
- jei būtina, kreipkitės į darbo inspekciją su skundu.

Kad žinotumėte visa, kas reikalinga: informacijos apie jaunus asmenis ir darbo saugą ieškokite adresu: <http://ew2006.osha.eu.int/>; informacijos apie konkrečius pavojus ir riziką skirtingose darbo vietose rasite adresu: <http://osha.eu.int/>; j informacijos šaltinius įtrauktos jūsų nacionalinės sveikatos ir saugos valdžios institucijos, profesinės sąjungos ir profesinės asociacijos.

Daugiau informacijos suteiks Lietuvos Respublikos Valstybinė darbo inspekcija www.vdi.lt

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, faks. (34) 944 79 43 83

El. paštas: information@osha.eu.int

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Dauginti leidžiama, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2006

